

Reformacja, protestanci i luteranizm

O'Collins G., Farrugia E.G., *Leksykon pojęć teologicznych i kościelnych z indeksem angielsko-polskim*, przeł. J. Ozóg, B. Żak, Wydawnictwo WAM, Kraków 2002.

Reformacja (łac. „przywrócenie, odnowienie”). Przynajmniej od Soboru w Vienne (1311-1312) w Kościele, którego życie na wszystkich szczeblach naznaczone było poważnymi nadużyciami, słyszano wołanie o „reformę głowy i członków”. Wołania te się wzmogły podczas „niewoli babilońskiej” papieży w Awinionie (1305-1374), podczas wielkiej schizmy zachodniej, kiedy to równocześnie było dwóch albo trzech papieży (1378-1417), wskutek ruchu koncyliarystycznego i wskutek skandali związanych z papieżem renesansowym. Różne próby reformy wewnątrz Kościoła katolickiego nabierały siły i ostatecznie osiągnęły cel podczas Soboru Trydenckiego (1545-1563). Na tym samym tle trzeba patrzeć na reformację protestancką, często nazywaną reformacją właściwą. W samym sercu tego ruchu stał Marcin Luter (1483-1546), a dla drugiego pokolenia Jan Kalwin (1509-1564). Innymi czołowymi postaciami reformacji byli: Ulryk Zwingli (1484-1531), reformator z Zurychu, i Filip Melanchton (1497-1560), współpracownik Lutra w Wittemberdze. Reformacja angielska zaczęła się od spraw małżeńskich Henryka VIII (1491-1547) i niepowodzenia kardynała Tomasza Wolseya (ok. 1474-1530) w uzyskaniu dlań rozvodu. Odrzucono autorytet papieski i zniesiono klasztory. Do wiodących reformatorów w Anglii należeli: arcybiskup Tomasz Cranmer (1489-1556), biskup Hugh Latimer (ok. 1485-1555) i biskup Mikołaj Ridley (ok. 1500-1555). Niewątpliwie szerzeniu się reformacji pomógł nacjonalizm, przyczyniły się do tego także sprawy gospodarcze, często jednak był to głęboki i szczery ruch religijny, którego celem było oczyszczenie życia Kościoła i oparcie życia chrześcijańskiego na Piśmie Świętym (UR 21). Sobór Watykański II uznał tę nieustanną potrzebę odnowy, do której Chrystus wzywa swój Kościół (UR 6).

Protestanci (łac. „publicznie oświadczać, sprzeciwiać się”). Ludzie, Kościół, system teologiczny i urzędnicy związane w jakiś sposób z protestantyzmem, czyli z szesnastowieczną reformacją. Za symboliczną datę początków protestantyzmu przyjmuje się dzień 31 października 1517 roku, kiedy to Marcin Luter ogłosił swoje dziewięćdziesiąt pięć tez o odpustach, w których zaatakował różne nadużycia związane z nauczaniem, głoszeniem, a także praktykowaniem sakramentu pokuty. Wyraz „protestant” pochodzi od niekatolickiej mniejszości, która zebrana na zwołanym przez cesarza sejmie w roku 1529 w Spirze zaprotestowała przeciw religijnej polityce katolickiego władcy, Karola V. Wyraz ten często się utożsamia z wyrazem „ewangelik”, czasami wyraża on też pewien sprzeciw wobec katolicyzmu. Wśród powszechnie przyjętych przez protestantyzm zasad znajdują się: nauka o usprawiedliwieniu przez samą tylko wiarę, a nie przez uczynki, powaga samego tylko Pisma Świętego i powszechne kapłaństwo wiernych.

Luteranizm. Odmiana chrześcijaństwa biorąca początek od Marcina Lutra (1483-1546), twórcy reformacji niemieckiej. Po wstąpieniu do augustianów w 1505 r. został profesorem Pisma Świętego w Wittemberdze, gdzie w roku 1517 ogłosił swoje sławne tezy w liczbie 95, w proteście przeciw gorszącemu sprzedawaniu odpustów. W roku 1521 został ekskomunikowany przez papieża Leona X. Luteranizm ogarnął dużą część Niemiec, a także kraje skandynawskie. Razem ze wspólnotami w Stanach Zjednoczonych i gdzie indziej niemal wszystkie te Kościoły tworzą obecnie Światową Federację Luterancką, założoną w 1948 r., której centralne biuro znajduje się w Genewie. W 1998 r. Światowa Federacja Luterancka obejmowała 124 Kościoły członkowskie w 69 krajach, reprezentujące 57,6 miliona z 61 milionów luteranów na świecie. Typowe poglądy luteranizmu można odnaleźć w pismach luteranckich zawierających wyznania wiary, przede wszystkim w Augsburskim wyznaniu wiary (1530), w Obronie augsburskiego wyznania wiary (1531), w Artykułach szmalkaldzkich (1536), a także w katechizmach Lutra. Naukę tę można ująć krótko w następujący sposób: sola fides, czyli że usprawiedliwienie otrzymuje się przez samą wiarę (nie przez dobre uczynki); sola gratia, czyli usprawiedliwienie jest wyłącznym dziełem łaski Bożej; sola Scriptura, czyli że Pismo Święte (a nie ludzkie tradycje) jest jedyną pełną powagi zasadą wiary. Luteranizm kładzie bardzo wielki nacisk na Krzyż Chrystusa i na niewolę ludzi w więzach grzechu. Za sakramenty rzeczywiście ustanowione przez Chrystusa luteranie uznają tylko chrzest i Eucharystię.

Opracuj krzyżówkę z pytaniami do haseł zaczerpniętych z tekstu, dających rozwiązanie: REFORMACJA.